

Notitie

Integrale weging en richting geven

*Notitie voor de gemeenteraad Dalfsen bij de behandeling van de
Perspectiefnota 2023 – 2026*

1. Aanleiding en doel

De afgelopen jaren is het begroten weerbarstig gebleken. Ook deze periode kenmerkt zich weer met veel onzekerheden. Hierdoor is het moeilijk te voorspellen hoe de financiële situatie eruit ziet op het moment dat wij de Programmabegroting 2023 opstellen.

Uitkomsten zijn dermate onzeker op dit moment, dat een huidig tekort na de meicirculaire kan zijn verdwenen, maar ook groter kan zijn. Zo zien wij oplopende kosten.

Tot nog toe ramen we voorzichtig; dit betekent dat we wél de verwachte uitgaven en negatieve inkomsten ramen, maar níet alle mogelijke inkomstenverhogingen, zoals vergoedingen en tegemoetkomingen vanuit het Rijk. We weten dat een verhoging van inkomsten te verwachten is, maar we weten nog niet hóe hoog die zijn. Daarom begroten we behoedzaam en vinden we het voorleggen van bezuinigingsmogelijkheden op dit moment nog te voorbarig.

Kortom, op het moment dat wij de Perspectiefnota 2023 – 2026 samen stelden, wisten wij dat er ontwikkelingen zijn die invloed gaan hebben op de financiële situatie ten tijde van het opstellen van de Programmabegroting in september 2022. Hóe onze financiële positie er op dat moment uitziet weten wij nu nog niet.

In deze 'Notitie integrale weging en richting geven' nemen we daarom een aantal standpunten in, die richting geven mocht een financieel tekort zich voordoen.

De standpunten zijn gebaseerd op eerdere uitspraken en besluiten van uw raad.

Met deze notitie willen wij u in de gelegenheid stellen om een integrale afweging te maken bij de Perspectiefnota 2023 – 2026 en richting mee te geven voor het opstellen van de Programmabegroting 2023. Hierin zijn ook de eerder gedane toezeggingen uitgewerkt.

2. Standpunten college van Burgemeester en Wethouders

In de Perspectiefnota 2022 – 2025 legden wij u vorig jaar een aantal dilemma's voor, die u besprak tijdens de behandeling. Deze dilemma's waren ingegeven vanwege het financieel negatieve meerjarenbeeld. Ook dit jaar zien wij weer dat diverse onzekere ontwikkelingen van invloed zijn op onze financiële situatie. Tegelijkertijd leren de afgelopen jaren ons dat het verkennen van bezuinigingen veel extra onzekerheid brengt bij externe partners. Volgens ons is het voorleggen van dilemma's en bezuinigingen daarom voor dit moment te voorbarig.

Wij geven u onze standpunten op basis van eerdere uitspraken en besluiten mee bij de behandeling van de Perspectiefnota 2023 – 2026. We vragen u deze al dan niet te onderschrijven als richtinggevende uitspraken voor het opstellen van de begroting 2023.

1. *Wij leggen een sluitende meerjarenbegroting voor*

We willen weg blijven van verscherpt toezicht vanuit de Provincie. Dit betekent dat wij een sluitend meerjarenbeeld aan u voorleggen met de Programmabegroting 2023 – 2026. Wij staan op het standpunt dat wij hieraan kunnen en willen voldoen.

2. *Verhoging van onze gemeentelijke belastingen is geen eerste keuze*

Wij zien het verhogen van de belastingen vooralsnog niet als een optie. Uw raad sprak zich vorig jaar unaniem uit tegen het verhogen van belastingen voor onze inwoners. Op het moment dat bij het meerjarenbeeld een tekort dreigt, zoeken wij eerst naar andere oplossingen en gaan hierover met uw raad in gesprek.

3. *Verhoging van overige inkomsten is bespreekbaar*

Er zijn een aantal inkomsten, die niet onder belastingen vallen. Denk dan aan tarieven voor leges, passantenhaven, etc. We achten het principieel wel bespreekbaar deze tarieven te verhogen in het licht van de prijsstijgingen.

4. *We bezuinigen niet op maatschappelijke voorzieningen*

In deze notitie gaan wij onder paragraaf 3.1 in op uw verzoek de knelpunten van eerdere bezuinigingen op maatschappelijke voorzieningen in kaart te brengen. Hieruit concluderen wij dat de eerder opgelegde bezuinigingen niet in alle gevallen haalbaar blijken. Wij stellen ons daarom voor het standpunt in te nemen niet te bezuinigen op maatschappelijke voorzieningen.

5. *De eerder opgelegde taakstelling op de jeugdzorgmiddelen voeren we niet verder door*

In deze notitie lichten wij onder paragraaf 3.2 toe wat wij de afgelopen jaren deden om meer grip te krijgen op de middelen voor de jeugdzorg. Hieruit concluderen wij dat het volledig doorvoeren van de eerder opgelegde taakstelling niet realistisch is. Er zijn diverse maatregelen genomen, waarmee meer inzicht en grip is ontstaan. Wij stellen dan ook voor om dit standpunt te onderschrijven.

6. *We blijven kritisch kijken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van onze regelingen in het sociaal domein*

De regelingen die wij uitvoeren in het sociaal domein zijn van groot belang. Deze hebben vaak een preventieve werking. We willen wel kritisch blijven kijken naar de doelmatigheid en de wijze waarop we onze regelingen uitvoeren. Daarom stellen wij ons op het standpunt dat een kritische houding naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van onze regelingen in het sociaal domein wenselijk blijft.

7. *We bezuinigen niet op het beheer in de openbare ruimte*

In deze notitie gaan wij onder paragraaf 3.3 in op de knelpunten bij het beheer in de openbare ruimte. Hieruit komt naar voren dat er diverse knelpunten opgelost moeten worden. We stellen voor om de komende jaren de uitvoering van het Beleidsplan Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) stapsgewijs te onderbouwen. Uit de huidige informatie blijkt dat met ons vastgestelde ambitieniveau bezuinigen niet haalbaar is. Tegelijkertijd betekent dit niet dat we ongebreideld middelen willen toevoegen. De afweging tot het al dan niet oplossen van knelpunten en hiervoor middelen beschikbaar te stellen leggen wij daarom de komende jaren onderbouwd aan u voor. Daarom stellen wij u voor ons standpunt te onderschrijven dat we niet bezuinigen op het beheer in de openbare ruimte.

8. *Onze ambities op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie houden wij vast*

De effecten van de klimaatveranderingen merken wij steeds concreter. Het is daarmee niet meer een vraag óf we ambities op het gebied van duurzaamheid stellen, maar de wijze waarop wij deze doorvoeren. Wij stellen u dan ook voor om niet te tornen aan de ambities op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie en te onderschrijven dat wij deze vasthouden.

9. *We zetten middelen uit de Algemene Reserve Vrij besteedbaar in voor het dekken van de kosten van grote projecten*

De gemeente Dalfsen heeft een hoge reservepositie en daarmee tevens een uitstekend weerstandsvermogen. Tegelijkertijd zien we een aantal grote projecten op ons afkomen. Uw raad heeft zich uitgesproken reserves te willen inzetten voor het realiseren hiervan. Op basis van goed financieel beleid moeten structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Hiervoor moeten voorwaarden moeten worden gesteld aan projecten / investeringen. We willen graag aansluiten bij de ambities van de nieuwe raad en verwachten in het najaar 2022 een nadere uitwerking gereed te hebben. In paragraaf 3.4 gaan wij nader in op de wijze waarop wij voorwaarden willen uitwerken om incidentele investeringen te dekken uit de Algemene Reserve Vrij besteedbaar. Een voorstel hiervoor leggen wij u voor bij de Programmabegroting 2023.

3. Toezeggingen

3.1 Maatschappelijke voorzieningen en Beleidsplan Preventiebeleid

Aanleiding

Tijdens de behandeling van de meerjarenbegroting 2022-2025 zegden wij u het volgende toe: 'De raad wordt geïnformeerd over knelpunten naar aanleiding van eerdere bezuinigingen, maar zonder het maatschappelijk effect (T 1279)'.

Tijdens de behandeling van de het Beleidsplan Preventie (29 november 2021) zegden wij u in het eerste kwartaal 2022 een voorstel toe over de in te zetten middelen voor preventie, als deze noodzaak blijkt uit gesprekken met uitvoerende partijen. (Niet opgenomen in het LTA).

Naar aanleiding van de toezegging T1279 is er in samenhang met de toezegging van 29 november 2021 sprake van een knelpunt bij twee uitvoerende partijen; de Bibliotheek en Saam Welzijn, voortkomend uit dezelfde ombuigingstaakstelling.

Doel

De raad in staat te stellen een integrale afweging te maken bij de perspectiefnota 2023 – 2026 door de gedane toezeggingen na te komen met de informatie in deze notitie.

Taakstelling

Bij vaststelling van de begroting 2021-2024 is besloten om een korting van 5% op te leggen aan de partners in het voorveld van het preventiebeleid. Dit houdt specifiek een taakstelling in van € 115.600 (2022) en € 116.425 (2023 en verder) op het budget voor de bibliotheek en welzijnsbeleid, gericht op cultuur, preventie en lokale toegang. (ombuigingsvoorstel nr. 37 bij programmabegroting 2021-2024).

Tot deze taakstelling is besloten in de verwachting dat geraakte partijen door de samenwerking met andere partijen de werkzaamheden op het gebied van cultuur, preventie en lokale toegang beter op elkaar zouden kunnen afstemmen en daarmee efficiënter uitvoering zouden kunnen geven aan verschillende taken.

Knelpunten

Ten aanzien van deze taakstelling kunnen de volgende knelpunten worden benoemd:

- De gesprekken over herijking van het welzijnsbeleid en het uitvoeringsprogramma Preventiebeleid zijn nog gaande. Uit deze gesprekken komt naar voren dat een effectief preventiebeleid vraagt om een stevige basis om te starten. Dit vraagt het nodige van betrokken partijen. Eventuele financiële voordelen van preventiebeleid volgen pas nadat hierop investeringen zijn gedaan.
- Er is bij de bibliotheek sprake van een meerjarig toegekende subsidie tot en met 2022. Wijziging van subsidie kan op zijn vroegst in 2023 worden doorgevoerd (betreft € 36.000)
- De uitvoerende werkzaamheden van de bibliotheek op het gebied van preventie (leesbevordering, laaggeletterdheid, etc) worden voor een belangrijk deel uitgevoerd door vrijwilligers. Een meer efficiënte organisatie of uitvoering van deze inzet, zal niet het beoogde financieel resultaat opleveren.
- Het realiseren van de taakstelling zal, waar dit niet uit efficiëntie-winst is te realiseren, zowel bij de bibliotheek als bij Saam welzijn alleen te realiseren zijn door maatregelen met een effect op de beschikbare (professionele) formatie. Juist bij het opzetten en versterken van het preventiebeleid is de ondersteuning van vrijwilligers in de uitvoering van groot belang.

- Minder professionele formatie zal daarmee naar verwachting ook effect hebben op andere werkzaamheden, openingstijden of samenwerkingsmogelijkheden.
- Inkrimping van formatie leidt niet direct tot lagere lasten voor deze organisatie, onder meer vanwege doorlopende wachtgeld verplichtingen voor de werkgever.

Relatie met extra middelen jeugdzorg en Beleidsplan Preventie

In vervolg op de uitkomsten van de arbitrage procedure over de rijk bekostiging van de door gemeenten uit te voeren jeugdzorgtaken, ontvangen gemeenten in 2021, 2022 en volgende jaren extra financiële middelen. De argumentatie daarbij betreft:

- de rijksbijdrage was in voorgaande jaren onvoldoende om de taken te kunnen uitvoeren;
- de rijksbijdrage is, zonder de extra middelen, ook in komende jaren onvoldoende om de taken op het gebied van jeugdzorg uit te voeren;
- gemeenten hebben extra middelen nodig ter versterking van het preventiebeleid.

Zowel Bibliotheek als Saam Welzijn zijn partijen die, samen met anderen, een belangrijke positie innemen bij het uitvoeren van het preventiebeleid. In het licht van de extra middelen voor (preventie) jeugdzorg en de rol die deze partijen geacht worden in te nemen wordt de opgelegde taakstelling ervaren als een knelpunt.

Wij stellen u dan ook voor om de bezuinigingen voor deze partijen niet verder door te voeren.

3.2 Taakstelling Jeugdhulp

Taakstelling

In de jaren 2018 en 2019 waren de kosten van de jeugdzorg in Dalfsen, evenals in veel andere gemeenten, (fors) gestegen. Dit stond tegenover een dalende rijksbijdrage voor de jeugdzorg. In een streven naar kostenbeheersing was daarom in de programmabegroting 2020-2023 een ombuigingsvoorstel opgenomen en door uw raad vastgesteld. Dit betrof voor Jeugd een taakstelling van € 100.000 per jaar, ingaande 2020 over een periode van 4 jaar (2020, 2021, 2022 en 2023). In totaal een bedrag van € 400.000. Uitgangspunt was de oorspronkelijke begroting Jeugd 2019.

Bij de begrotingsbehandeling destijds, op 4 en 7 november 2019, stond deze taakstelling opgenomen in document bijlage 4.2a 'voorstellen ombuigingen' bij de programmabegroting.

Nr.	Progr.	Beleidsveld	Toelichting maatregel	2020	2021	2022	2023	Motivat
42	7	jeugdzorg	Taakstelling kosten Jeugdzorg	-100.000	-200.000	-300.000	-400.000	Er is een programmaplan opgesteld om maatregelen te nemen om grip te krijgen op de kosten van de jeugdzorg.

Alle 'voorstellen ombuigingen' zijn destijds als zodanig verwerkt in de begrotingen voor 2020 t/m 2023 en zijn daarmee onderdeel geworden van deze begrotingen.

Zie onderstaand overzicht van de totale jaarlijkse bedragen, zoals opgenomen in de programmabegroting 2020-2023, pag. 15,

	2020	2021	2022	2023
Voorgestelde ombuigingen	1.002.477	1.084.328	983.728	1.093.300

Gerealiseerde budgetten 2020 en 2021

Zoals hiervoor vermeld, is de opgelegde taakstelling 'kosten jeugdhulp' over de jaren 2020 t/m 2023 verwerkt in de begrotingen van 2020 t/m 2023. De taakstelling is echter niet concreet benoemd.

Op basis van de jaarrekeningen zien we dat de afgelopen jaren de volgende budgetten Jeugd zijn begroot en gerealiseerd:

begroting mbt Jeugdwet afgelopen jaren (obv jaarrekeningen)				
Jaar	begroting	begroting na wijziging	realisatie	voordeel/nadeel
2018		5.279	5.998	701
2019	5.312	6.150 (+ 838)	6.938	788 nadeel
2020	6.230	7.241 (+1.011)	7.162	79 voordeel
2021	6.919	7.678 (+ 759)	7.290	388 voordeel

Uit dit overzicht blijkt dat de begrotingen voor jeugdhulp de afgelopen jaren zijn verhoogd. Dit is gedaan op basis van actuele informatie en ontwikkelingen. Zie verderop in deze nota voor een toelichting.

Toezegging College bij behandeling Programmabegroting 2022

Tijdens de behandeling op 29 november 2021 van de Programmabegroting 2022 in uw raad, zegden wij u toe u te informeren welke knelpunten er zijn bij de bezuinigingen jeugdhulp.

Hieronder werken we deze toezegging uit. We beschrijven wat er is gedaan om:

1. Meer grip te krijgen op de jeugdhulp,
2. Welke externe factoren een rol spelen,
3. Welke cijfermatige ontwikkelingen we zien, en
4. Wat er landelijk speelt.

Ad 1. Wat hebben we gedaan om meer grip te krijgen op de jeugdhulp?

In het kader van de taakstelling Jeugd is in 2019 een 'plan van aanpak Jeugd' opgesteld, die begin 2021 is geactualiseerd. Het doel hiervan was om meer grip te krijgen op de facetten die spelen bij het onderwerp jeugdhulp (aantallen, kosten, verwijzers, etc).

In het kader hiervan zijn diverse acties in gang gezet, zoals:

- Analyse van data;
- dossieronderzoek 4 langlopende casussen;
- Monitoring contractafspraken met Raad van de Kinderbescherming (RvdK), Gecertificeerde Instellingen (GI's) en via RSJ gecontracteerde zorgaanbieders;
- Intensivering contacten met huisartsen;
- Intensivering toetsen beschikkingen, etc.

Door deze acties hebben we de afgelopen jaren meer inzicht gekregen in de aantallen jeugdigen die jeugdhulp ontvangen en de kosten.

Ad 2. Externe factoren

Diverse externe factoren beïnvloeden het budget voor Jeugdhulp:

- Open einde regeling

De jeugdwet is, net als de Wmo, een zogenaamde open-einde regeling. Dit betekent dat de levering van zorg voorop staat. Een cliëntenstop of een budgetplafond is niet mogelijk. Dit maakt dat uitgaven lastig te voorspellen zijn en een taakstelling niet reëel. De instroom is niet (geheel) te sturen. Hierdoor bestaat het risico dat er meer wordt uitgegeven dan wordt ontvangen en de middelen ontoereikend zijn. Dit risico doet zich ieder jaar voor. Om dit op te vangen is in de begroting 2023 – 2026 een stelpost ad € 300.000 'reserve onvoorzien' opgenomen.

- Nieuw inkoopmodel uitgesteld

Het bedrag van de taakstelling is destijds bepaald op basis van de verwachting dat per 1 januari 2021 een nieuw inkoopmodel zou worden ingevoerd. In dit nieuwe model zou meer sturing mogelijk zijn. Meer sturing en grip op wat we inkopen en wat de kosten zijn. Dat zou een bezuiniging/besparing opleveren. Door uitstel van dit nieuwe model hebben we de afgelopen jaren dit instrument niet kunnen gebruiken.

De invoering van het nieuwe inkoopmodel wordt nu voorzien per 1 januari 2023. Op basis van het huidige budget is een doorrekening gemaakt, wat voor impact de nieuwe systematiek heeft op dit budget. Voor de gemeente Dalfsen geeft dit voor 2023 naar schatting een kostenstijging (i.p.v. een eerder verwachte besparing) van 1,9 %. Dit is een bedrag van € 135.000. Een evt. CAO-verhoging kan nog zorgen voor een verdere kostenstijging.

Opgemerkt wordt dat bij deze analyse geen rekening is gehouden met het feit dat in het nieuwe inkoopmodel meer sturing mogelijk is dan nu. Of het nieuwe inkoopmodel per saldo een kostenstijging van 1,9% geeft, is nog onduidelijk.

- Indexatie tarieven

De tarieven voor regionaal gecontracteerde jeugdzorg zijn zowel in 2020 als 2021 geïndexeerd.

Voor 2020 gold een indexering van 4,03%, een totaalbedrag van circa € 250.000.

Voor 2021 gold een indexering van 2,86 %, een totaalbedrag van circa € 185.000.

De aanpassing van de tarieven komt voort uit een landelijke richtlijn om reële tarieven te betalen. Ook voor 2022 zijn de tarieven geïndexeerd.

- Gemeentefonds

Op dit moment is nog niet bekend wat de meicirculaire 2022 doet. De verwachting is dat dit geen grote wijzigingen geeft, gelet op de extra budgetten voor Jeugd in de septembercirculaire 2021. Zie hierna ook onder 'ad 4) landelijk'.

- CAO ontwikkeling zorg

Voor 2022 is rekening gehouden met een indexatie van 2,45% (afspraken RSJ). Het risico kan zijn dat dit percentage hoger uit gaat vallen.

- Corona

De afgelopen 2 jaar waren uitzonderlijk vanwege de corona-pandemie. De beperkende maatregelen vanwege corona hebben effect gehad op het beroep op Jeugdhulp. Dit zien we vooral terug in een toename van de kosten voor Jeugd GGZ. Of er ook nog een na-ijl effect zal zijn, is een mogelijk risico.

Ad 3. Ontwikkelingen cijfermatig

We zien over de afgelopen jaren een aantal cijfermatige ontwikkelingen.

- Uitgaven Persoonsgebonden budget (Pgb)

De afgelopen jaren is het aantal jeugdigen met een Pgb fors gedaald en daarmee de uitgaven. Gelet hierop is een vermindering van het Pgb-budget ingevoerd van € 150.000. Daartegenover staat een toename van de kosten voor zorg in natura. Dit zijn zgn. communicerende vaten.

- Aantal jeugdigen met jeugdhulp

We zien dat de afgelopen jaren het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp is gestegen. Zo steeg het aantal van gemiddeld 502 in 2018 naar gemiddeld 609 in 2021. De stijging heeft zich voornamelijk voorgedaan van 2018 naar 2019. Daarna is het aantal jeugdigen dat daadwerkelijk jeugdhulp heeft ontvangen nagenoeg stabiel gebleven. Zie figuur 1 in bijlage 1.

- Percentage unieke jeugdigen met jeugdhulp ten opzichte van totaal aantal jeugdigen
Het percentage jeugdigen met jeugdhulp in de gemeente Dalfsen is de afgelopen jaren gestegen van 6,7% in 2018 naar 8% in 2021. Zie figuur 2 in de bijlage 1.

Ten opzichte van de regio is dit laag. Van de 11 gemeenten in de regio staat Dalfsen daarmee op een 9^e plek. Alleen in de gemeente Raalte en Staphorst ligt dit percentage lager. Zie figuur 3 in de bijlage 1.

- Gemiddelde declaratie per jeugdige

De gemiddelde declaratie per jeugdige is de afgelopen periode licht gestegen van € 11.147 in 2019 naar € 11.644 in 2021. Hoewel dit bedrag redelijk stabiel is gebleven, is dit bedrag ten opzichte van de regio hoog. Zie figuur 4 in de bijlage 1.

- Verschuiving van midden- naar topsegment

Zoals regionaal afgesproken, is in 2021 als voorbereiding op het nieuwe inkoopmodel¹ gestart met uitfasering van het middensegment (resultaat bekostigde jeugdzorg) naar het zogenaamde topsegment (bekostiging op geleverde inzet jeugdzorg). Uitfasering vindt geleidelijk plaats en niet per een harde datum. Er heeft daardoor een verschuiving plaatsgevonden van aantal jeugdigen van het midden- naar het topsegment. Zie figuur 5 in de bijlage 1.

Ad 4. Landelijke ontwikkelingen

De kosten voor jeugdzorg stijgen niet alleen in de gemeente Dalfsen. Dit is een landelijke trend. Naar aanleiding van de (landelijk) stijging van de kosten van jeugdzorg heeft in 2021 een landelijke arbitrage commissie onderzoek gedaan naar de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van taken uit de Jeugdwet. Uit dit onderzoek is gebleken dat gemeenten structureel te weinig middelen ontvangen voor de uitvoering van de jeugdzorg. Zo blijkt onder meer dat de problematiek, waarvoor een beroep gedaan wordt op jeugdhulp, in zwaarte toeneemt. Dit leidt tot een stijging van de gemiddelde kosten per jeugdige en van de totale kosten voor jeugdhulp.

Een daartoe ingestelde arbitragecommissie adviseert dat gemeenten in ieder geval tot en met 2028 extra middelen voor de uitvoering van de jeugdzorg zouden moeten ontvangen.

Deze middelen zijn bedoeld om:

1. tekorten uit het verleden te compenseren,
2. zorg te dragen voor betere dekking van de uitvoeringskosten van jeugdzorg op dit moment en in de komende jaren, en
3. ter financiering van maatregelen gericht op een betere beheersing van de kosten van jeugdzorg. Bij dat laatste moet gedacht worden aan investeringen in preventie en algemene voorzieningen die op termijn moeten leiden tot lagere kosten voor specialistische jeugdhulp.

Voor de gemeente Dalfsen betekent dit dat circa € 1,5 miljoen per jaar over de jaren 2022 tot en met 2025. Het bedrag voor 2022 is via algemene uitkering ontvangen in het gemeentefonds (septembercirculaire 2021). Definitieve besluitvorming voor de overige jaren is overgelaten aan het nieuwe (huidige) kabinet.

¹ In het nieuwe inkoopmodel geïndiceerde jeugdzorg dat per 1 januari 2023 in werking treedt, wordt uit gegaan van één basismodel voor het bepalen van tarieven van de diverse vormen van jeugdzorg. Voor een vloeiende overgang van doorlopende zorgafspraken zijn de resultaat bekostigde trajecten geleidelijk omgezet naar bekostiging op geleverde jeugdzorg.

Conclusie

De taakstelling voor Jeugdhulp is gerealiseerd doordat deze is verwerkt in de begrotingen 2020 t/m 2023. Door veranderende omstandigheden is deze echter moeilijk te achterhalen, dan wel terug te zien in de begrotingen.

Vanaf 2020 is het programma 'grip op sociaal domein' gestart, dat diverse effecten heeft. Hierover wordt aan uw raad via halfjaarlijkse rapportages 'sociaal domein' gerapporteerd.

Acties 2022 en verder

Uitgangspunt is ook voor 2022 en de jaren daarna tijdig de juiste hulp voor jeugdigen in te zetten. Om grip te blijven houden op het budget blijven we ook in 2022 en verder inzetten op diverse verbeteracties. Om tijdig de juiste hulp aan jeugdigen in onze gemeente te blijven bieden, maar ook om grip te houden op de uitgaven.

Hiervoor gaan we concreet het volgende doen:

- **Preventiebeleid**

Eind 2021 is de nieuwe preventienota MO door uw raad vastgesteld. Op basis hiervan wordt ook vanuit het onderdeel Jeugd in 2022 meer werk gemaakt van het opstarten van voorliggende/algemene voorzieningen en preventie. Ook wordt in dit kader jeugd- en jongerenwerk beter met het onderwijs verbonden en wordt de samenwerking onderwijs – jeugdhulp versterkt. Zodat school en jeugdconsulenten elkaar beter weten te vinden. Dit kan in bepaalde situaties voorkomen dat jeugdigen specialistische jeugdhulp nodig hebben.

- **Pilot POH-jeugd GGZ**

Naar aanleiding van de gesprekken met de huisartsen starten we in 2022 met een pilot Praktijkondersteuner Huisartsen voor Jeugd GGZ (POH-Jeugd GGZ). Gesprekken met een POH Jeugd GGZ kunnen voorkomen dat specialistische jeugdhulp nodig is.

De verwachting is dat beide acties op termijn een besparing opleveren. Waarbij eerst aan de voorkant geïnvesteerd moet worden en er niet direct (hetzelfde jaar) financieel effect te zien is.

- **Data gedreven werken**

Binnen de gemeente Dalfsen is een start gemaakt met data gedreven werken. Er loopt nu een pilot bij de Participatiewet. Het streven is de pilot ook uit te rollen naar de Jeugdwet. Dit geeft ons (meer) informatie om toekomstige ontwikkelingen te voorspellen en hier zo goed mogelijk op in te spelen.

Financiën:

De begroting 2022 is door uw raad in november 2021 vastgesteld en blijft gehandhaafd. Hierin is een stelpost van € 300.000 structureel opgenomen als reserve voor onvoorziene omstandigheden.

Vervolg:

Wij verzoeken u deze informatie te betrekken bij de behandeling PPN 2023-2026.

3.3 Knelpunten Openbare Ruimte

Bij de behandeling van het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 'Buiten Voor Elkaar' op 29 november 2021 zegden wij uw raad toe om een lijst te maken van knelpunten met betrekking tot wegen in de openbare ruimte (zie bijlage 2 Lijst met knelpunten openbare ruimte wegen).

Deze toezegging deden we naar aanleiding van een discussie in uw raad over het wel of niet structureel verhogen van het onderhoudsbudget voor wegen om het kwaliteitsniveau te verhogen naar niveau B. In deze discussie ontstond de behoefte om eerst meer inzicht te krijgen in knelpunten met betrekking tot wegen. De knelpuntenlijst (bijlage 2) en de vraag om wel of niet het onderhoudsbudget structureel te verhogen wil uw raad bij de behandeling van de perspectiefnota integraal afwegen. Deze notitie beschrijft de gevraagde aanvullende informatie.

Toelichting Integraal beleid openbare ruimte (IBOR) 'Buiten Voor Elkaar'

Tot de vaststelling van het nieuwe IBOR ontbrak een duidelijk onderscheid in onderhoud en vervanging, zowel in de plannen als bij de dekking van kosten. Tot de vaststelling van het IBOR waren er verschillende beelden en verwachtingen over de beschikbare en benodigde middelen voor het beheer. Vervanging werd vanuit het onderhoudsbudget bekostigd, terwijl die volgens nieuwe uitgangspunten van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in een investeringsplan opgenomen moeten worden. In de oude systematiek was er geen geld voor vervangingen gereserveerd, wat het beeld van "achterstallig" onderhoud versterkte.

Met de vaststelling van het IBOR is vastgelegd dat we onderscheid maken in verschillende vormen van onderhoud en kostensoorten. De levenscyclus van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte verdelen we in de volgende soorten onderhoudskosten:

Onderhoud	Exploitatie
Groot onderhoud	Voorziening / exploitatie
Achterstallig onderhoud	Op dit moment niet aan de orde
Vervanging	Exploitatie
Vervangingsinvesteringen	Investeringen
Nieuwe ontwikkelingen	Herinrichting / geen onderhoud, investeringen

Verhogen van het kwaliteitsniveau van wegen

In Dalfsen onderhouden wij de wegen op kwaliteitsniveau B/C.

Alleen voor het aanzien sturen we op niveau C. Bij niveau C gaat het in Dalfsen voornamelijk om zichtbare reparaties, verschillend materiaalgebruik en enkele oneffenheden en/of scheurvorming.

Voordelen van onderhoud van wegen volledig op B niveau is dat dit door onze inwoners als mooier wordt ervaren en dit landelijk als de meest kosten efficiënt kwaliteitsniveau wordt beschouwd. Wegen op kwaliteitsniveau C hebben een verhoogd risico op onveilige situaties, vervroegd noodzakelijk groot onderhoud of versnelde afschrijvingen, waardoor de beoogde besparing uiteindelijk achterwege blijft. Bij luxere bestrating (bijv. gebakken klinkers) komt een kwaliteitsniveau C bovendien niet goed overeen met de beoogde uitstraling.

De extra structurele kosten om alle wegen op niveau B te onderhouden schatten we in op € 250.000 per jaar. Het adviesbureau Cyber berekende dit bij opstellen van het IBOR. De

éénmalige kosten om het huidige areaal van niveau C te verhogen naar B zijn op dit moment niet bekend, omdat daar een uitgebreide inspectie voor nodig is.

Met het structureel verhogen van het onderhoudsbudget voor wegen kunnen we ook gedeeltelijk invulling geven aan de hierna beschreven knelpunten van de plaatselijke belangen.

Knelpunten

De wegbeheerder stelde in samenwerking met de wijkuitvoerders een knelpuntenlijst met betrekking tot de wegen op. We vroegen ook alle plaatselijk belang besturen om een top 5 aan ervaren knelpunten in de openbare ruimte aan te leveren. De kosten van de knelpuntenlijst van de plaatselijke belangen telt op tot een bedrag van bijna € 4 miljoen. De knelpuntenlijst van de gemeente telt samen op tot ruim € 3 miljoen. In deze lijsten maken we (nog) geen onderscheid tussen onderhoud, vervanging of herinrichting. In bijlage 2 zijn beide knelpunten lijsten te vinden. De gemeentelijke knelpuntenlijst krijgt volgens de nieuwe IBOR werkwijze een plek in de investeringsplannen. Op de knelpuntenlijst van plaatselijke belangen staan een aantal punten, die ook op de gemeentelijke lijst staan. Het grootste deel van de knelpuntenlijst van de plaatselijke belangen komt op dit moment echter (nog) niet op onze onderhoudslijsten voor. Om aan (alle) wensen vanuit de samenleving tegemoet te komen zijn aanvullende incidentele middelen nodig.

Financiën:

In de perspectiefnota houden we nog geen rekening met de kosten voor verhogen van het kwaliteitsniveau, noch met de kosten voor een eventuele kwaliteitsverbetering in de openbare ruimte.

Met de vaststelling van het IBOR trekken we vier jaar uit voor onder andere het opstellen en onderbouwen van beheer- en investeringsplannen. In deze plannen maken we het onderscheid tussen de verschillende kostensoorten en dekkingsvormen concreet. Met het opstellen en onderbouwen van deze plannen vullen we de financiële consequenties steeds meer in.

Communicatie:

Over de knelpuntenlijst vanuit de plaatselijk belangen organiseren we nog een participatie bijeenkomst om in gezamenlijkheid een discussie te voeren over welke beheerthema's zij belangrijk vinden en wat dat zou betekenen voor de knelpuntenlijst. We gaan jaarlijks in de reguliere overleggen met de verschillende belangen groepen het onderwerp 'knelpunten in de openbare ruimte' agenderen.

Vervolg:

Met de vaststelling van het IBOR trekken we vier jaar uit voor onder andere het opstellen en onderbouwen van beheer- en investeringsplannen. Met het opstellen en onderbouwen van deze plannen vullen we de financiële consequenties steeds meer in. De opbrengsten van de participatie bijeenkomst betrekken we bij het opstellen van de onderhouds- en beheerplannen van de gemeente conform het IBOR.

3.4 Inzet reserves bij projecten

Bij de begrotingsbehandeling in november 2021 zegden wij toe om met een nadere uitwerking te komen op welke manier we incidentele middelen in kunnen zetten voor grote projecten die op ons af komen. Hieronder gaan we kort in op de voortgang.

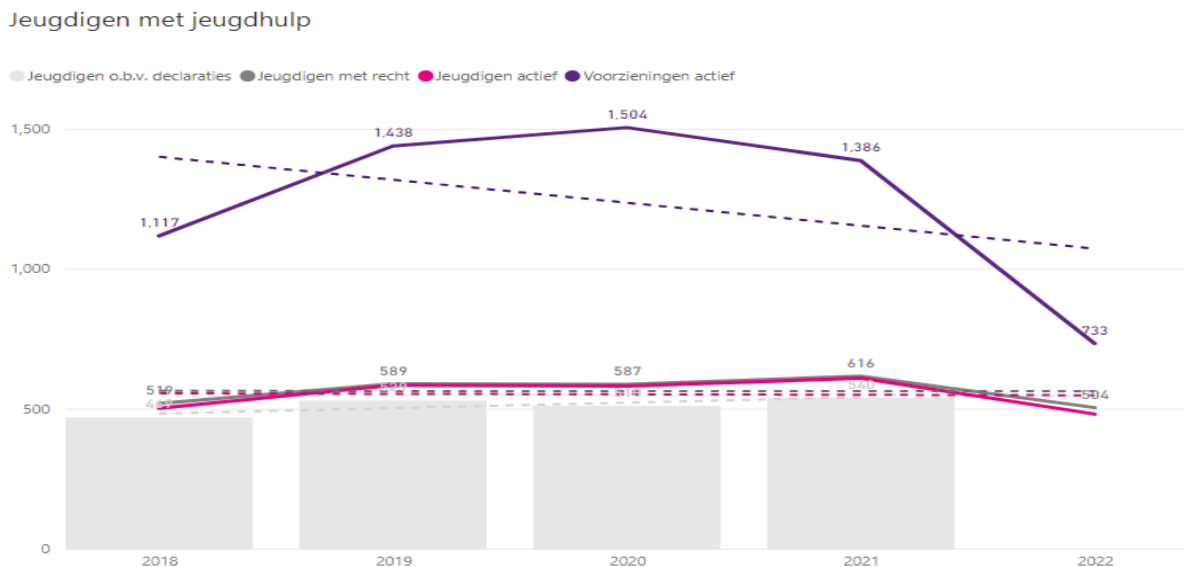
De afgelopen jaren was het begroten zeer weerbarstig. Het was telkens een uitdaging om te komen tot een sluitende begroting en vervolgens sloten we de jaarrekening met een positief saldo. Gevolg is dat de reserve positie sterker wordt. Ook de Perspectiefnota 2023-2026 is niet meerjarig sluitend, ondanks dat hierin geen nieuw beleid is opgenomen. Voorzichtigheid is en blijft daarom belangrijk.

Naast de opgenomen investeringen in hoofdstuk 4.2 van de Perspectiefnota 2023 – 2026 moeten ook andere projecten in beeld gebracht worden. We willen meer zicht krijgen op de uitwerking van de beleidsplannen, waaronder het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Daarnaast willen we graag aansluiten op de ambities die de nieuwe raad voor de komende jaren in petto heeft.

Om hier een goed overzicht van te krijgen, starten we binnenkort met een verkenningsfase welke projecten hiervoor in aanmerking kunnen komen. In het najaar van 2022 bieden we u de uitwerking aan inclusief de effecten op het weerstandsvermogen en een afwegingskader met criteria.

Bijlage 1 Taakstelling Jeugdhulp

Figuur 1 Jeugdigen met jeugdhulp

Toelichting grafiek:

- **Jeugdigen o.b.v. declaraties:** betreft het aantal unieke jeugdigen met (jeugd)zorg in natura waarvoor een declaratie ontvangen wordt.
- **Jeugdigen met recht:** betreft het aantal unieke jeugdigen waarvoor een jeugdzorgbeschikking is afgegeven. Het gaat hier zowel om de jeugdigen waarvoor gedeclareerd wordt, jeugdigen die nog op de wachtlijst van de aanbieder staan voor behandeling als jeugdigen met een reeds afgerond zorgtraject, waarbij de afsluiting (nog) niet administratief is verwerkt. Met name de laatste groep lijkt het grote verschil tussen jeugdigen op basis van declaraties en jeugdigen op basis van recht te verklaren.
- **Jeugdigen actief:** jeugdigen die daadwerkelijk jeugdzorg hebben ontvangen.
- **Voorzieningen met recht:** Dit betreft het aantal voorzieningen dat is toegekend. Aan een jeugdige kunnen meerdere jeugdhulp voorzieningen zijn toegekend.

Wachtlijsten

De roze lijn ('jeugdigen actief') en grijze lijn ('jeugdigen met recht') lopen nagenoeg identiek. Dit betekent dat jeugdigen die een toewijzing voor jeugdzorg hebben ontvangen, ook daadwerkelijk jeugdzorg hebben ontvangen.

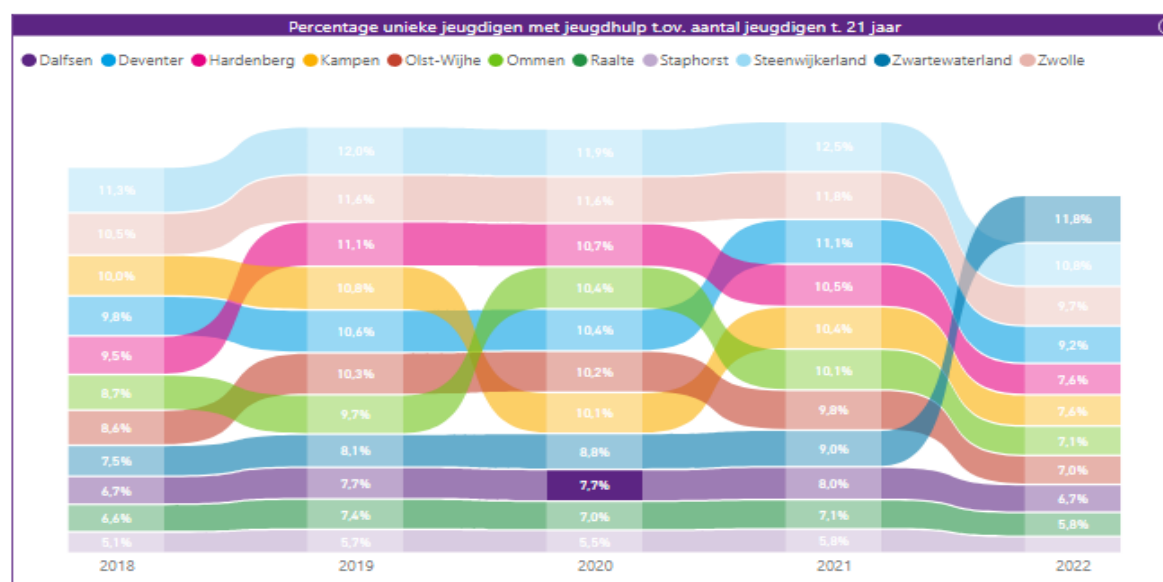
Er zijn nauwelijks jeugdigen die wachten op verzilvering van hun indicatie.

Figuur 2 Percentage unieke jeugdigen met jeugdhulp Dalfsen

Percentage unieke jeugdigen met jeugdhulp t.ov. aantal jeugdigen t. 21 jaar

Figuur 3 Percentage unieke jeugdigen met jeugdhulp gemeenten regio

Figuur 4 Overzicht gemiddelde declaratie per jeugdige gemeenten regio

Zie hieronder een overzicht over 2021

Gemiddelde declaratie per jeugdige		
nr	gemeente	bedrag in €
1	Kampen	8.330
2	Zwartewaterland	8.863
3	Olst-Wijhe	8.973
4	Deventer	9.610
5	Hardenberg	9.635
6	Staphorst	9.924
7	Ommen	10.680
8	Zwolle	11.076
9	Dalfsen	11.644
10	Raalte	12.082
11	Steenwijkerland	13.513

Figuur 5 Verhouding midden-/topsegment

Verhouding midden- en topsegment					
Jaar	middensegment	%		Topsegment	%
2019	335	53		292	47
2020	314	49		322	51
2021	210	31		461	69

Bijlage 2 Lijst met knelpunten Openbare Ruimte Wegen

Knelpuntenlijst Plaatselijk Belang				
	Locaties	Werkzaamheden	Kern***	Raming
1 (4)*	Vanaf Engellandweg linksaf naar verkeerslichten lastig ivm de drukte	Aanleg rotonde	A	€ 250.000,-
2 (5)	De kruising bij de Action in Dalfsen met de uitrit van de parkeerplaats.	Herinrichten gebied 2150 m2 a € 100,-	D	€ 215.000,-
3 (6)	De stoepen aan de Ruitenborghstraat zijn ongelijk en krap en wortelopdruk**	Herinrichten straat 5000 m2 a € 100,-	D	€ 500.000,-
4 (7)	Molendijk het speeltuintje en asfalt en straatwerk verbeteren	Herstraten 700 m2 a € 50,-	D	€ 35.000,-
5 (8)	De stoepen aan de Wilhelminastraat zijn ongelijk en te smal voor rolstoelgebruikers.	Herinrichten straat 2300 m2 a € 100,-	D	€ 230.000,-
6 (11)	Nieuwstraat (wegdek, trottoir, overweg apart fietspad)	Herinrichten straat 5600 m2 a € 100,-	L	€ 560.000,-
7 (12)	Weg vanaf rand bebouwde kom Weerdhuisweg t/m SchoolstraatParalelweg. (wegdek, verkeersafwikkeling schoolstraat)	Herinrichten straat 6800 m2 a € 100,-	L	€ 680.000,-
9 (13)	Vilstersestraat (wegdek, verkeersafwikkeling tussen verkeerslichten noord en kroonplein)**	Herinrichten straat 1200 m2 a € 100,-	L	€ 120.000,-
10 (16)	Voetpad Oosteinde-Paltheweg en Westeinde – doortrekken voetpaden.	Aanleg voetpad 100 m2 a € 100,-	N	€ 10.000,-
11 (20)	Parkeerplaats/doorgang ponyclub. Nu vaak modderig.	Aanleg grasbetonstenen 360 m2	N	€ 10.000,-
12 (28)	Regelmatig melding van (gebrek aan) de breedte van de fietspaden, Maneweg, Stuw, Ottomenisten, Stouwe)	Verbreden fietspaden 4050 m a € 200,-	O	€ 810.000,-
13 (29)	Rechterensdijk (incl. verlichting)**	Herinrichten weg 6000 m2 a € 100,-	H	€ 600.000,-
	Raming totaal			€ 3.985.000,-
	Beschikbaar budget totaal			-
* De nummering tussen haakjes verwijst naar de lijst met 34 knelpunten aangedragen door plaatselijke belang besturen ** Deze locaties staan ook op de gemeentelijke knelpuntenlijst				
*** A = Ankum, D = Dalfsen, L = Lemelerveld, N= Nieuwleusen, O = Oudleusen, H = Hessem				

Knelpuntenlijst vanuit wegbeheer				
	Straat	Werkzaamheden	Kern	Raming
1	Weth. Prinsstraat (aanleiding groen)	herinrichten 1800 m2 a €100,-	N	€ 180.000,-
2	Ruitenborghstraat (zie punt 6 knelpunten PB)	Herinrichten straat 5000 m2 a € 100,-	D	€ 500.000,-
4	Waterinkweg	herinrichten 6100 m2 a € 100,-	L	€ 610.000,-
5	Middeldijk		N	€ 400.000,-
6	Raiffeisenstraat	herinrichten 1200 m2 a € 100,-	N	€ 120.000,-
7	Burg.Bentinckstraat	herinrichten 700 m2 a € 100,-	N	€ 70.000,-
8	Prins Clauslaan	herinrichten 2900 m2 a € 100,-	N	€ 290.000,-
9	Meidoornstraat herinrichten	1800 m2 a € 100,-	N	€ 180.000,-
10	Prins Bernhardstraat	herinrichten 1000 m2 a € 100,-	D	€ 100.000,-
14	Vilstersestraat (zie punt 13 knelpunten PB)	Herinrichten straat 1200 m2 a € 100,-	L	€ 120.000,-
15	Hoevendwarsweg	rehabilitatie	A	€ 150.000,-
16	De Hooislagen	rehabilitatie	A	€ 160.000,-
17	Kemminckhorstweg	rehabilitatie	O	€ 125.000,-
18	Rechterensedijk (zie punt 29 knelpunten PB)	Herinrichten weg 6000 m2 a € 100,-	H	€ 600.000,-
19	Dwarsweg	rehabilitatie	L	€ 240.000,-
	Raming totaal			€ 3.320.000,-
	Beschikbaar budget totaal			Is onderdeel van de nadere uitwerking IBOR